

YAPAY ZEKA TARAFINDAN YÖNETİLMEK İSTİYOR MUYUZ?-2

Prof. Dr. Deniz Elber Börü

(Marmara Üniversitesi),

Mustafa Bekmezci

(Kültür Üniversitesi, Girişimcilik Bölümü)

Bir önceki yazımızda, yapay zeka yöneticiye genel bir çerçeve sunmaya çalışmıştık. Bu yazıda ise 1111 kişi üzerinde yürüttüğümüz çalışmanın sonuçlarını paylaşacağız. İlk olarak, çalışmaya dair tanımlayıcı öğelere baktığımızda, katılımcıların %34,4'ü (381 kişi) kadın ve %65,6'sı (726 kişi) erkek; %61,1'i (676 kişi) 34 yaş altı ve %38,9 (431 kişi) 35 yaş üstü; son olarak %53,7'si (578 kişi) personel, %10,9'u (117 kişi) alt düzey yönetici, %21,7'si (234 kişi) orta düzey yönetici ve %13,7'si üst düzey yöneticidir. Araştırma bağlamında, katılımcılara üç farklı soru yöneltilmiştir. Bunlar sırasıyla şu şekildedir;

- Yapay zeka yönetici ister misiniz?
- Yöneticinizin yapay zeka olması durumunda, ondan etik bir davranış bekler misiniz?
- Etik açıdan hangi yöneticinin kararlarına daha fazla güvenirsiniz?

Bu sorulara verilen cevaplara ilişkin dağılım aşağıdaki şekilde gösterilmiştir. Burada görüldüğü üzere, katılımcıların %58'si yapay zekayı yönetici olarak görmek istemektedir. Ancak şaşırtıcı bir şekilde katılımcıların %54,1'i yapay zekanın yönetici olması durumunda insan yöneticiden daha güvenilir kararlar vereceğini düşünmektedir.

Yapay zeka yönetici isteyenler

İlk olarak, yapay zeka yönetici isteyenlerin oranının oldukça yüksek olduğunu görmekteyiz. Örneğin 2020 yılında KPMG tarafından yapılan bir çalışmada insanların %17'sinin yapay zeka yönetici istediği görülmektedir. İnsanların istememe sebepleri incelendiğinde ise yapay zekanın empati ve duygusal zekadan mahrum olmasının en büyük neden olduğu ifade edilmektedir. Bu durumu destekler nitelikte, Accenture'un 2019'da yayımladığı bir araştırmada, insanların rutin işlerde yapay zekaya güvenirken problem çözme ve karar verme konularında insan yöneticini tercih ettiği görülmektedir. Öte yandan, Avrupa Komisyonu'nun hazırladığı bir raporda, Avrupa ülkelerinde yaşayan insanlar %70'inin yapay zeka ve robotlara karşı pozitif bir tutum içerisinde olduğu bilinmektedir. Tüm bunlar doğrultusunda, insanların rutin işlerin yerine getirilmesi ve vakit kaybının önüne geçilmesi gibi sebeplerle yapay zekaya karşı pozitif bir tutum içerisindeyken, muhtemelen kendi çalışma hayatlarını da etkileyecek önemli kararlar verme noktasında yapay zekaya nispeten daha olumsuz

tutumlar içerisinde olduğu söylenebilir. Ek olarak, çalışanların iletişim ihtiyacı doğrultusunda yapay zeka tarafından yönetilen bir ortamda bu ihtiyacı karşılamının zorlaşacağını düşünüyor olabilirler.

İnsanların yapay zeka yönetici istemesine rağmen kararlarına daha fazla güveneceğini söylemesi çalışmada ortaya çıkan bir başka önemli sonuçtur. Yapay zekanın daha tarafsız olacağı, kişisel önyargıları ile davranmayacağı, daha adil ve tutarlı kararlar vereceği düşüncesinin bu sonuçta etkili olduğu söylenebilir. Nitekim Oracle'ın 10 farklı ülkeden 8370 çalışan üzerinde yaptığı bir çalışmada, insanların %64'ünün yapay zeka yöneticilere insanlardan daha fazla güvendiği sonucu çıkmıştır.

Son olarak, yöneticinizin yapay zeka olması durumunda ondan etik bir davranış bekler misiniz sorusuna ise katılımcıların %58,3'ü evet cevabı vermiştir. Yapay zekanın hayatımızın her alanına dahil olmasıyla birlikte, artık yalnızca işlerimizi kolaylaştıran bir araç olmaktan ziyade sosyal ve fiillerinden sorumlu bir aktör olması beklenmektedir. Bu nedenle, özellikle insanların hayatlarını etkileyebilecek türden kararları verebilecek bir yapay zekanın, eylemlerinden sorumlu tutulması ve ahlaki olarak sorumluluk içerisinde hareket etmesi istenmektedir. Ayrıca, yapay zekanın kendi başına etik değerlere sahip olamayacağı, bu durumun ancak algoritmasında programlanmış olması ile mümkün olacağı açıktır. Bu doğrultuda, bu algoritmaları oluşturacak kişilerin etik kaygılarla hareket etmesinin beklendiği ifade edilebilir.

Buna ek olarak, katılımcıların yapay zekayı yönetici olarak görmek ister misiniz sorusuna verdikleri cevaplar cinsiyet, yaş ve çalışılan pozisyon açısından nasıl farklı-

laştığı da önemli bir sorudur. Bu nedenle, aşağıdaki şekil incelendiğinde, erkeklerin kadınlara; 34 yaş ve altındaki kişilerin, 35 yaş ve üstündekilere; alt düzey yöneticilerin, diğer pozisyonlara nazaran yapay zeka yöneticisine daha sıcak baktığı görülmektedir. Bunu destekler nitelikte hem Oracle'ın hem de Avrupa Komisyonu'nun yaptığı çalışmada, erkeklerin kadınlara oranla yapay zekaya karşı tutumlarının daha olumlu olduğu bilinmektedir. Ek olarak, 34 yaş ve altındaki kişilerin yapay zekaya karşı daha pozitif bir tutum içerisinde olmasının teknolojiye karşı ilgi, merak ve becerilerinin daha yüksek olmasından kaynaklandığı ifade edilebilir. Zira, Glikson ve arkadaşlarının (2020) yaptığı çalışmada, yapay zekaya karşı güvenin yaş, cinsiyet vb. pek çok faktör tarafından belirlendiği ifade edilmektedir.

Otomasyon ve yapay zeka teknolojilerindeki gelişmeler her geçen gün daha karmaşık problemlere çözüm sunmaktadır. Etik tartışmalar ve hükümetlerin otomasyon kaynaklı işsizliğe çözüm için yapmayı planladığı regülasyonlar sürerken, bu teknolojiler hız kesmeden gelişmeye ve toplumu şekillendirmeye devam etmektedir. Tüm bunlar olurken, çalışanların bu konudaki duygu ve tutumlarının

ne olduğu da önemli bir merak konusudur. Bu çalışmada, kısıtlı da olsa insanların yapay zekaya karşı bakış açılarını incelemeye çalıştık ancak bu konuda daha fazla çalışmanın yapılmasının gerekli olduğu kanaatindeyiz.

Kaynakça:

Eurobarometer, S. (2012). Public attitudes towards robots. *European Commission*.

New Study: 64% of People Trust a Robot More Than Their Manager. (2019, October 15). New Study: 64% of People Trust a Robot More Than Their Manager. Retrieved February 2, 2023, from <https://www.oracle.com/corporate/pressrelease/robots-at-work-101519.html>

Glikson, E., & Woolley, A. W. (2020). Human trust in artificial intelligence: Review of empirical research. *Academy of Management Annals*, 14(2), 627-660.

Sorulara verilen cevapların yüzdesel dağılımı

Tutum; Yapay Zeka Yönetici İster misiniz? (Evet/Hayır) Beklenti; Yapay Zeka yöneticiden etik bir karar bekler misiniz? (Evet/Hayır) Güven; Etik açıdan hangi yöneticinin kararlarına daha fazla güvenirsiniz (Yapay Zeka/İnsan)

